EELNÕU
xx.xx.2026

VABARIIGI VALITSUS
MÄÄRUS

Tallinn **2026. a**

Aastatel 2021–2028 Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismist ja Norra finantsmehhanismist vahendite taotlemise ja kasutamise tingimused ning kord

Määrus kehtestatakse välissuhtlemisseaduse § 8 lõigete 4, 4^1 ja 5 ning Vabariigi Valitsuse seaduse § 27 lõike 3 alusel.

§ 1. Määruse reguleerimisala

(1) Määrusega reguleeritakse Eesti Vabariigi ning Islandi Vabariigi, Liechtensteini Vürstiriigi ja Norra Kuningriigi vahelise Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi rakendamist aastatel 2021–2028 käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi ning Eesti Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise Norra finantsmehhanismi rakendamist aastatel 2021–2028 käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi (edaspidi ühiselt *memorandum*) alusel antavate rahaliste vahendite (edaspidi *toetus*) taotlemise, andmise, kasutamise, maksmise, tagasinõudmise ja tagastamise ning järelevalve ja aruandluse üldisi tingimusi ning korda.

(2) Määruses kasutatakse termineid memorandumis ning Norra finantsmehhanismi 2021–2028 rakendusmääruses ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi 2021–2028 rakendusmääruses (edaspidi ühiselt *rakendusmäärus*) sätestatud tähenduses.

(3) Aastatel 2021–2028 Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi ja Norra finantsmehhanismi (edaspidi ühiselt *finantsmehhanism*) rakendamisel järgitakse määrust ja memorandumis sätestatud õiguslikku raamistikku. Vastuolude korral lähtutakse memorandumis sätestatud õiguslikust raamistikust.

(4) Määruses reguleerimata küsimustele kohaldatakse haldusmenetluse seadust.

§ 2. Riiklik kontaktasutus ja sertifitseeriv asutus

(1) Riikliku kontaktasutuse ülesandeid täidab Riigi Tugiteenuste Keskus.

(2) Riiklik kontaktasutus täidab järgmisi ülesandeid:
1) vastutab memorandumi rakendamise eest ja annab selle kohta aru;

2) esindab Eestit suhetes Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismide komiteega (edaspidi *FMK*) ja Norra Välisministeeriumiga (edaspidi *NVM*) finantsmehhanismi rakendamise küsimustes Eestis, sealhulgas edastab programmioperaatori esitatud programmiettepaneku FMK-le ja NVM-ile ning sõlmib ja vajadusel muudab programmilepingu;
3) tagab, et programme rakendatakse kooskõlas finantsmehhanismi õigusliku raamistikuga, ning jälgib nende rakendamise edenemist ja kvaliteeti, sealhulgas programmilepingu riigisisest täitmist;
4) koostab ja esitab auditeerivale asutusele juhtimis- ja kontrollsüsteemi kirjelduse;
5) teostab regulaarset järelevalvet programmide üle programmi väljundite, tulemuste ja eesmärkide saavutamisel vastavalt kokkulepitud tulemusraamistikule ja programmi jaoks täpsustatud finantsnõuetele;
6) tagab programmide seire, finantsjuhtimise, hindamise, nähtavuse ja aruandluse;
7) tagab, et järgitakse kehtivaid õigusakte, sealhulgas riigiabi eeskirju;
8) kontrollib toetuse kasutamist;
9) teavitab programmioperaatoreid õiguslikust raamistikust ja selle muudatustest;
10) hindab programmide rakendamisega seotud riske ja võtab vajalikke meetmeid riskide leevendamiseks;
11) viib ellu rakendusmääruse artiklis 3.2 sätestatud kommunikatsioonitegevused, sealhulgas koostab kommunikatsioonistrateegia;
12) teeb finantskorrektsiooni otsused riikliku tasandi kahepoolsete suhete fondi projektide kohta;
13) annab oma pädevuse piires selgitusi ja nõustab toetuse kasutamise küsimustes;
14) vastutab rakendusmääruse artiklis 2.7 sätestatud aastakoosoleku korraldamise eest;
15) esitab FMK-le ja NVM-ile aastaaruande finantsmehhanismi rakendamise kohta;
16) vastutab Eesti nimel rikkumisaruannete koostamise ja esitamise eest;
17) vastutab riiklikul tasandil kahepoolsete suhete fondi kasutamise eest;
18) täidab muid õiguslikus raamistikus nimetatud riikliku kontaktasutuse ülesandeid.

(3) Sertifitseeriva asutuse ülesandeid täidab Riigi Tugiteenuste Keskus.

(4) Sertifitseeriv asutus täidab järgmisi ülesandeid:
1) esitab FMK-le ja NVM-ile tõendatud finantsvahearuande ja programmi lõpparuande;
2) esitab FMK-le ja NVM-ile finantsvahearuande osana võimalike väljamaksetaotluste prognoosi;
3) esitab FMK-le ja NVM-ile tehnilise abi väljamaksetaotlused;
4) deklareerib FMK-le ja NVM-ile mis tahes teenitud või makstud intressid vastavalt rakendusmääruse artiklile 9.7;
5) arvestab kõigi auditeeriva asutuse või selle vastutusel korraldatud auditite tulemustega;
6) peab elektroonilist raamatupidamisarvestust FMK-le ja NVM-ile deklareeritud kulude kohta;
7) tagab, et rahalised vahendid tehakse programmioperaatoritele kättesaadavaks vastavalt rakendusmääruse artiklile 9.1.2;
8) tagab, et programmi või projekti raames tagasi nõutud summad tagastatakse FMK-le ja NVM-ile enne programmi lõppu.

(5) Riikliku kontaktasutuse ja sertifitseeriva asutuse ülesanded on Riigi Tugiteenuste Keskuses funktsionaalselt lahutatud.

§ 3. Programmid ja neid rakendavad asutused

(1) Programmioperaatori ülesandeid täidab:
1) programmis „Keskkonnahoidlik areng“ Kliimaministeerium;
2) programmis „Rohe-ettevõtlus ja innovatsioon“ Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium;
3) programmis „Rahvatervis“ Sotsiaalministeerium;
4) programmis „Kriisikindlus“ Siseministeerium.

(2) Programmioperaator rakendab programmi koostöös doonorprogrammipartneriga, erandina rakendab Kliimaministeerium programmi „Keskkonnahoidlik areng“ koostöös rahvusvahelise partnerorganisatsiooniga.

(3) Programmi „Keskkonnahoidlik areng“ rakendamisel osaleb lisaks programmioperaatorile riigisisene programmipartner Haridus- ja Teadusministeerium vastavalt programmi-ettepanekus kokku lepitud valdkondadele. Programmi „Rahvatervis“ rakendamisel osaleb lisaks programmioperaatorile riigisisene programmipartner Justiits- ja Digiministeerium vastavalt programmiettepanekus kokku lepitud valdkondadele.

(4) Programmioperaator täidab rakendusmääruse artiklis 5.6 sätestatud ülesandeid, eelkõige:
1) vastutab programmi ettevalmistamise, programmiettepaneku esitamise ja programmi koordineerimise eest ning tagab programmi tõhusalt toimiva juhtimis- ja kontrollsüsteemi olemasolu;
2) tagab programmi raames elluviidavate projektide tõhusa finantsjuhtimise, aruandluse, järelevalve, kontrollimise, auditeerimise ja hindamise andmete kogumiseks ja töötlemiseks;
3) tagab, et programmi raames elluviidavad projektid aitavad kaasa finantsmehhanismi üldiste eesmärkide ning konkreetse programmi väljundite, tulemuste ja eesmärkide saavutamisele;
4) menetleb projektitaotlusi, juhib rahastatavate projektide valikuprotsessi ja langetab toetuse taotluse rahuldamise otsused ning teostab projektide üle riskipõhist järelevalvet;
5) sõlmib projektilepingud;
6) kontrollib kulusid ja annab sertifitseerivale asutusele välissuhtlemisseaduse § 8 lõike 6 alusel asutatud struktuuritoetuse registri e-toetuse keskkonna (edaspidi *e-toetuse keskkond*) kaudu kogu vajaliku teabe kulude kontrolli kohta;
7) vastutab programmi tasandil kahepoolsete suhete fondi haldamise ja kasutamise eest;
8) hõlbustab kahepoolset koostööd;
9) tagab, et FMK-le ja NVM-ile, riiklikule kontaktasutusele ja sertifitseerivale asutusele esitatakse vajalik teave programmi ja selle raames elluviidavate projektide rakendamise kohta;
10) tagab, et kõik projektid ja tegevused on kooskõlas rakendusmääruse artiklis 1.3 sätestatud põhimõtetega;
11) tagab dokumentide läbipaistvuse ja kättesaadavuse;
12) tagab kõigi vajalike ja asjakohaste meetmete võtmise, et ennetada kõiki rikkumiskahtlusi või tegelikke nõuete rikkumise juhtumeid ning need avastada ja kõrvaldada, tagab juhtumite kiire ja tõhusa uurimise ning nendest nõuetekohaselt teavitamise, sealhulgas teeb finantskorrektsiooni otsused enda rakendatava programmi raames elluviidavate projektide kohta.

(5) Programmioperaator esitab oma juhtimis- ja kontrollsüsteemide kirjelduse riiklikule kontaktasutusele kooskõlastamiseks kuue kuu jooksul programmilepingu allkirjastamisest arvates.

(6) Programmioperaator võib programmi muuta rakendusmääruse artiklis 6.7 ja programmilepingus sätestatud korras.

(7) Programmioperaatorite ja programmipartnerite täpsemad õigused ja kohustused sätestatakse programmilepingus.

§ 4. Auditeeriv asutus

(1) Auditeeriva asutuse ülesandeid täidab Rahandusministeerium.

(2) Auditeeriv asutus täidab rakendusmääruse artiklis 5.5 sätestatud ülesandeid, eelkõige:

1) koostab finantsmehhanismi riskipõhise auditistrateegia;
2) korraldab juhtimis- ja kontrollsüsteemide ning projektide auditeid;
3) esitab FMK-le ja NVM-ile 15. veebruariks aastatel 2027–2032 iga-aastase auditiaruande koos arvamusega sellest, kas riigisisesed juhtimis- ja kontrollsüsteemid toimivad tõhusalt;
4) esitab hiljemalt 2032. aasta 31. detsembriks FMK ja NVM-i esitataval vormil põhineva lõppdeklaratsiooni, milles hinnatakse programmide lõpparuannetes esitatud lõppmaksetaotluste nõuetelevastavust;
5) teeb FMK ja NVM-iga igakülgset koostööd ning võimaldab neil oma auditeid korraldada.

§ 5. Projekti elluviija ja projektipartner

(1) Projekti elluviija on Eesti juriidiline isik või tema asutus, programmilepingutes sätestatud juhtudel ka füüsiline isik, kes vastutab projekti algatamise, ettevalmistamise ja elluviimise eest. Kahepoolsete suhete fondis võib elluviija olla ka doonorriigi juriidiline isik või tema asutus.

(2) Projektipartner on Eesti, muu abisaajariigi või doonorriigi või Euroopa Majanduspiirkonnas mitte asuva Eestiga piirneva riigi juriidiline isik või tema asutus, programmilepingutes sätestatud juhtudel ka füüsiline isik, kes osaleb aktiivselt projekti rakendamises ja aitab sellele tõhusalt kaasa. Tal on projekti elluviijaga ühine majanduslik või sotsiaalne eesmärk, mis tuleb saavutada selle projekti rakendamise kaudu.

(3) Projekti elluviijate ja projektipartnerite täpsemad õigused ja kohustused sätestatakse rakendusmääruse artiklis 7.10 nimetatud partnerluslepingus, § 8 lõikes 1 nimetatud õigusaktis või halduslepingus, toetuse taotluse rahuldamise otsuses või projektilepingus.

§ 6. Kahepoolsete suhete fondi juhtimine

(1) Riiklik kontaktasutus haldab kahepoolsete suhete fondi kasutamist riiklikul tasandil ja loob kahepoolsete suhete fondi ühiskomitee (edaspidi *ühiskomitee*) vastavalt rakendusmääruse artiklile 4.9.

(2) Kahepoolsete suhete fondi ja selle kasutamist riiklikul tasandil juhib ühiskomitee, mille töökorra, fondi kasutamise põhimõtted ja tegevuskava kehtestab ühiskomitee oma otsusega.

(3) Ühiskomitee langetab otsuseid konsensuslikult. Kui konsensusele ei jõuta, langetab otsuse FMK või NVM.

(4) Ühiskomitee otsused ja tegevuskava avalikustatakse, välja arvatud juhul, kui see rikuks kolmandate isikute õigusi või nendele juurdepääs on seaduses sätestatud korras piiratud.

(5) Kui ühiskomitee on oma otsusega määranud juriidilisele isikule rahalise toetuse, kohalduvad toetust saanud juriidilisele isikule määruses kehtestatud õiguslik raamistik ning toetuse kasutamise, sealhulgas toetuse tagasinõudmise tingimused. Riiklik kontaktasutus sõlmib ühiskomitee poolt eelnevalt heaks kiidetud projekti elluviimiseks ning toetusega kaasnevate õiguste ja kohustuste täpsemaks sätestamiseks projektilepingu.

(6) Programmioperaator vastutab programmi tasandil kahepoolsete suhete fondi haldamise ja kasutamise eest oma programmis.

(7) Kahepoolsete suhete fondi kasutamisest programmi tasandil antakse aru programmiülestes aastaaruannetes ja programmiüleses lõpparuandes, finantsvahearuannetes ning programmi lõpparuandes.

§ 7. Volituse andmine programmioperaatori ülesannete täitmiseks

(1) Programmioperaator valmistab pärast memorandumi allkirjastamist koostöös doonorprogrammipartneri või rahvusvahelise partnerorganisatsiooniga ette programmi-ettepaneku ning asub programmilepingu sõlmimise kuupäevast alates programmi rakendama.

(2) Minister, kelle valitsemisalasse kuuluv ministeerium täidab programmioperaatori ülesandeid, võib nimetatud ülesannete täitmise volitada halduslepinguga vastavalt välissuhtlemisseaduse § 8 lõikele 4^1 või määrata õigusaktiga programmilepingus nimetatud asutusele. Ülesannete delegeerimine ei vabasta programmioperaatorit vastutusest neid täita.

§ 8. Toetuse andmise korra ja tingimuste kehtestamine ja avalikustamine ning taotluste hindajate nimekirja avalikustamine

(1) Programmioperaator valmistab ette ja kooskõlastab riikliku kontaktasutusega programmi eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks toetuse taotlemise või projektide valiku, samuti toetuse kasutamise tingimused ja korra. Vastava määruse või käskkirja kehtestab minister, kelle valitsemisalasse jääv ministeerium täidab programmioperaatori ülesandeid. Kui projekti partner või elluviija ei ole riigiasutus, sõlmib programmioperaator temaga halduslepingu.

(2) Programmioperaator avalikustab programmi eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja korra, samuti projektide valiku tingimused ja

korra enne taotluste vastuvõtmise algust programmi tutvustamiseks loodud veebilehel. Taotluste hindajate nimekiri avalikustatakse samal veebilehel hiljemalt pärast hindamist.

§ 9. Kulude abikõlblikkus

(1) Programmi juhtimiskulude abikõlblikkuse perioodi esimene kuupäev on memorandumi jõustumise kuupäev ehk 28.05.2025 ja viimane kuupäev on 31.01.2032.

(2) Projektide kulude abikõlblikkuse perioodi esimene kuupäev kehtestatakse projektilepingus ja § 8 lõikes 1 sätestatud õigusaktis või haldusaktis ning viimane kuupäev on 30.04.2031. Eeldefineeritud projektide abikõlblikkuse esimene kuupäev ei saa olla varasem kui programmilepingu jõustumise kuupäev.

(3) Kahepoolsete suhete fondis on abikõlblikkuse perioodi esimene kuupäev memorandumi jõustumise kuupäev ehk 28.05.2025 ning viimane kuupäev programmi tasandi algatuste puhul 31.12.2031 ja riikliku tasandi algatuste puhul 30.04.2032.

(4) Programmioperaator määrab toetuse andmise tingimustes kindlaks kulude abikõlblikkuse reeglid ning kontrollib programmioperaatori, programmipartneri, projekti elluviija ja projektipartneri tehtud kulude vastavust rakendusmääruse 8. peatükile ja programmilepingule.

(5) Projektide abikõlblikud kulud on projektide raames tegelikult kantud kulud ja lihtsustatud kuluvõimalustega hõlmatud kulud.

(6) Kulud on tegelikult kantud, kui nende kohta on esitatud arve, need on tasutud ning nende ese on üle antud või teenuse ja ehitustöö puhul on teenus või töö tehtud. Erandkorras loetakse kulud, mille kohta on abikõlblikkuse viimasel kuul väljastatud arve, kantuks abikõlblikkuse perioodil, kui kulud on tasutud abikõlblikkuse perioodi viimasele kuupäevale järgneva kuu lõpuks.

(7) Abikõlblikke kulusid võidakse hüvitada lisaks tegelikele kuludele ka lihtsustatud kulude hüvitamisviisi alusel, see tähendab standardiseeritud ühikuhinnana, kindlasummalise maksena või ühtse määrana.

§ 10. Hankimise ja ostudega seotud kohustused

(1) Kui kulu tegija on hankija riigihangete seaduse tähenduses, on ta kohustatud järgima riigihangete seadust. Lisaks peab hankija alla lihthanke piirmäära jäävate riigihangete puhul tagama, et lepingute sõlmimisele eelnev menetlus, lepingute sõlmimine ja lepingu tingimused on proportsionaalsed, need vastavad parimatele majandustavadele, sealhulgas aruandekohustusele, ja võimaldavad täielikku ja ausat konkurentsi võimalike pakkujate vahel, näiteks tõhusa hinnavõrdluse kaudu, ning tagavad finantsmehhanismi vahendite optimaalse kasutamise.

(2) Kui kulu tegija ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses või kasutatakse lihtsustatud kulusid, tuleb tal hoiduda huvide konfliktist, milles toetuse saajal või tema nimel tegutseval isikul, sealhulgas töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud ostumenetluse ettevalmistamisse või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle

ostumenetluse tulemust, on finants-, majanduslikke või muid isiklikke huvisid, mida võib käsitada tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena. Samuti peab kulu tegija tagama, et lepingute sõlmimisele eelnev menetlus, lepingute sõlmimine ja lepingu tingimused on proportsionaalsed, need vastavad parimatele majandustavadele, sealhulgas aruandekohustusele, ja võimaldavad täielikku ja ausat konkurentsi võimalike pakkujate vahel, näiteks tõhusa hinnavõrdluse kaudu, ning tagavad finantsmehhanismi vahendite optimaalse kasutamise.

(3) Kui kulu tegija ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses ja asja, teenuse või ehitustöö (edaspidi *ost*) abikõlblik maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihangete seaduses kehtestatud lihthanke piirmääraga või sellest suurem, peab ta ostu maksumuse väljaselgitamiseks korraldama ostumenetluse, juhindudes lõigetest 4–10.

(4) Ostumenetluse korraldamisel tuleb järgida järgmisi põhimõtteid:

1) ostumenetluses koheldakse isikuid võrdselt ja ühetaoliselt;

2) ostumenetlus korraldatakse läbipaistvalt ja kontrollitavalt;

3) ostu kirjeldus peab tagama turuosaliste võrdse ligipääsu ostumenetlusele;

4) funktsionaalselt koos toimivat või samaliigilist ostu ei tohi kunstlikult osadeks jagada eesmärgiga vältida lõikes 3 nimetatud kohustust;

5) ostumenetluse korraldamisel on seatud asjakohased ja proportsionaalsed tingimused, mis arvestavad ostu eeldatavat mahtu ja maksumust;

6) riigihangete registris või selle väliselt ostu tegemise kohta avaldatud teates või hinnapäringus kirjeldatakse läbirääkimiste korda juhul, kui pärast pakkumuse esitamist peetakse pakkujaga läbirääkimisi;

7) ostumenetlust puudutavat dokumentatsiooni, sealhulgas elektrooniliselt või paberil peetud kirjavahetust pakkuja ja kulu tegija vahel ning teisi ostumenetluse tõendeid, säilitatakse vähemalt kolm aastat pärast seda, kui FMK ja NVM on programmi lõpparuande heaks kiitnud.

(5) Kui ostu rahastatakse finantsmehhanismist 50 protsenti või enam projekti abikõlblikest kuludest ja ostu eeldatav abikõlblik maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihanke rahvusvahelise piirmääraga või sellest suurem, korraldatakse ostumenetlus riigihangete registris.

(6) Ostumenetluse korraldamine riigihangete registris peab lisaks lõikes 4 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

1) kirjeldatud on ostu tunnused, tehnilised andmed või muud ostu iseloomustavad andmed, millele pakkumus peab vastama;

2) määratud on pakkumuse esitamise tähtaeg, mis on proportsionaalne ostu kohta koostatavate pakkumuste ajaga; kui ostu eeldatav abikõlblik maksumus ületab riigihanke rahvusvahelist piirmäära, peab pakkumuste esitamise tähtaeg olema vähemalt 35 kalendripäeva;

3) ostumenetlusega seotud teabevahetus kulu tegija ja pakkuja vahel, sealhulgas juurdepääsu võimaldamine ostuteatele ja sellega seotud dokumentidele ning pakkumuste ja selgituste esitamine, toimub riigihangete registris;

4) pakkumused võetakse vastu ja avatakse riigihangete registris;

5) riikliku kontaktasutuse riigihankeid kontrolliv isik lisatakse riigihangete registris ostu juurde vaatlejana;

6) punktis 1 nimetatud tingimusi ei või muuta pärast pakkumuste esitamise tähtaega ega kalduda neist kõrvale parima pakkumuse valimisel;

7) teade ostumenetluse kohta on avalik.

(7) Ostumenetlus, mida ei korraldata riigihangete registris, peab lisaks lõikes 4 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

1) hinnapäringud ja saadud pakkumused on tehtud vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis;

2) hinnapäring esitatakse vähemalt kahele ettevõtjale, välja arvatud juhul, kui kavandatava ostu turul puudub konkurents.

(8) Toetuse saaja ei ole kohustatud lõikes 3 kirjeldatud ostumenetlust korraldama, kui:

1) leping sõlmitakse rahvusvahelise organisatsiooni kohustusliku erimenetluse alusel;

2) leping sõlmitakse kinnisasja, olemasoleva ehitise või sellega seotud õiguste omandamiseks või kasutamiseks, sõltumata lepingu liigist;

3) tellitakse meediateenuseid programmimaterjali või selle osa omandamiseks, arendamiseks, tootmiseks või koostootmiseks või saateaja või programmi tellimiseks;

4) sõlmitakse tööleping;

5) sõlmitakse leping reisijate veoks raudteel või metroos;

6) tellitakse teenust avaliku sektori hankijalt või avaliku sektori hankijate ühenduselt, kellele on Euroopa Liidu toimimise lepingu nõuetega kooskõlas oleva õigusakti alusel antud ainuõigus selle teenuse osutamiseks vastaval territooriumil;

7) tellitakse teadus- ja arendusteenust, välja arvatud juhul, kui lepingust tuleneb kasu üksnes kulu tegijale tema enda tegevuseks ja teenuste eest tasub täies ulatuses kulu tegija;

8) varasema ostumenetluse käigus ei ole esitatud ühtegi pakkumust või ükski esitatud pakkumustest ei vasta ostumenetluse alusdokumentidele ja esialgseid ostumenetluse tingimusi ei muudeta oluliselt;

9) lepingu saab sõlmida ainult ühe ettevõtjaga tehnilistel või ainuõiguste, sealhulgas intellektuaalomandi õiguste kaitsega seotud põhjustel, kui puudub mõistlik alternatiiv ja konkurentsi puudumine ei tulene ostumenetluses esitatud tingimuste kunstlikust kitsendamisest, või kunstilistel põhjustel, sealhulgas unikaalse kunstiteose või kunstilise esituse loomise või omandamise korral;

10) lepingu kiire sõlmimine on vajalik kulu tegijast sõltumatute ettenägematute sündmuste tagajärjel tekkinud äärmise vajaduse tõttu, mis ei võimalda riigihangete registris korraldatava ostumenetluse korda järgida;

11) lepingu esemeks olevaid asju toodetakse üksnes teadusuuringute, katsete ja õppe- või arendustegevuse eesmärgil ning lepingu ese ei hõlma asju, mida toodetakse tulu saamiseks masstoodanguna või teadusuuringute või arendustegevusega seotud kulude katmiseks;

12) asju ostetakse samalt pakkujalt varem ostetud asjade osaliseks asendamiseks või täiendamiseks ja pakkuja vahetumise tõttu tuleks osta teistsuguste tehniliste omadustega asju, mis ei oleks olemasolevate asjadega tehniliselt kokkusobivad või mille käitamine ja hooldamine tooks kaasa ülemääraseid tehnilisi probleeme;

13) asju või teenuseid ostetakse eriti soodsatel tingimustel isikult, kelle suhtes on algatatud likvideerimismenetlus, või pankrotihaldurilt võlausaldajatega sõlmitud kokkuleppe jõustamiseks;

14) lepingu ese on litsents kasutada raamatukogu dokumente või andmebaasi;

15) asju ostetakse väga lühikese aja jooksul pakutud eriti soodsat võimalust ära kasutades turuhinnast oluliselt madalama hinnaga;

16) lepingu ese on õhutransporditeenus;

17) lepingu ese on arhivaal, teavik, teavikute kasutuslitsents või muuseumikogusse arvatav kultuuriväärtusega asi;

18) lepingu ese on teadus- ja arendustegevuseks otseselt kasutatav asi ning kulu tegija on teadus- ja arendusasutus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse tähenduses;
19) asju ostetakse seoses lavastuse või kontserdikava ettevalmistamise ja läbiviimisega ning kulu tegijaks on etendusasutus.

(9) Ostumenetluse tulemusena sõlmitakse leping ostumenetluse alusdokumentides ette nähtud tingimustel ja vastavuses väljavalitud pakkumusega.

(10) Ostumenetluse tulemusena sõlmitud lepingut võib muuta, kui:
1) ei muudeta lepingu üldist olemust, näiteks lepingu eset, ja muudatuse väärtus kokku ei ületa 20 protsenti lepingu algsest maksumusest või lepingu algset täitmistähtaega ei pikendata kokku rohkem kui 20 protsenti;
2) muudatuse ulatus, sisu ja kohaldamistingimused on ostumenetluse alusdokumentides ette nähtud;
3) samalt ettevõtjalt ostetakse täiendavaid asju, teenuseid või ehitustöid, mille järele on kulu tegijal tekkinud vajadus ja mida ostumenetluse alusdokumendid ei sisaldanud, juhul kui ettevõtja vahetamine põhjustaks kulu tegijale olulist ebamugavust või märkimisväärseid lisakulusid ning oleks majanduslikel või tehnilistel põhjustel ebamõistlik;
4) muudatuse põhjustavad kulu tegijale ettenägematud või vääramatust jõust tingitud asjaolud;
5) muudatuse tingivad kulu tegijast tulenevad asjaolud, mille tulemusel ei muutu lepinguliste kohustuste vahekord ettevõtja kasuks.

§ 11. Toetuse maksmine, maksmise peatamine ja maksmisest keeldumine

(1) Toetust makstakse tegelike kulude või kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel, arvestades § 9 lõigetes 5–7 sätestatut. Sertifitseeriv asutus ja riiklik kontaktasutus võivad kontrollida programmioperaatori ja tema nimel ülesandeid täitva asutuse tehtavaid toetuse makseid.

(2) Sertifitseeriv asutus või riiklik kontaktasutus võib toetuse maksmise peatada või toetuse maksmisest keelduda, kui:
1) kulu ei ole abikõlblik või kulu abikõlblikkus ei ole üheselt selge;
2) tagasinõutav summa ei ole lõplikult tagasi makstud;
3) võimaliku tagasinõudmise asjaolud on selgitamisel;
4) sertifitseeriv asutus ei nõustu programmioperaatori poolt abikõlblikuks arvatud kulu lisamisega rakendusmääruse artiklite 9.3 ja 9.5 kohasesse finantsvahearuandesse või lõpparuande finantslisasse;
5) riiklik kontaktasutus, programmioperaator või tema ülesandeid täitev asutus ei täida ülesandeid nõuetekohaselt, sealhulgas kui täiendavate abinõude kasutusele võtmiseks antud lisaaja jooksul ei täideta ülesandeid nõuetekohaselt või nende asutuste juhtimis- ja kontrollsüsteem ei vasta nõuetele;
6) doonorriik peatab maksed või keeldub maksete tegemisest Eesti Vabariigile.

(3) Toetuse maksmise võib peatada või toetuse maksmisest keelduda projekti elluviija kõikide projektide maksete korral, kui tegemist on süsteemsete rikkumistega.

(4) Programmioperaator võib toetuse maksmise tema ülesandeid täitvale asutusele või projekti elluviijale peatada või neile toetuse maksmisest keelduda, kui nende tõttu toetuse maksmine lõikes 2 toodud alustel peatati või keelduti talle toetuse maksmisest.

(5) Toetuse maksmisest keeldumise korral tehakse finantskorrektsiooni otsus vastavalt paragrahvile 13.

§ 12. Rikkumisest teavitamine ning toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine

(1) Programmioperaator teavitab riiklikku kontaktasutust kohustuse või nõude täitmata jätmisest kümne tööpäeva jooksul e-toetuse keskkonna kaudu selleks ette nähtud vormil. Sama kohustus kehtib ka juhul, kui rikkumisest teavitamise aluseks olnud teave täieneb või muutub.

(2) Riiklik kontaktasutus teavitab viivitamatult FMK-d ja NVM-i kõigist arvatavatest ja tegelikest rikkumistest, kui esineb üks järgmistest tingimustest:

1) rikkumises on elemente huvide konflikti või tegevuse või tegevusetuse kohta, mis on Eesti õigusaktide kohaselt kuritegu, näiteks korruptsioon, pettus, altkäemaks või omastamine;
2) rikkumine viitab tõsistele juhtimisvigadele, mis mõjutavad finantsmehhanismi rahalise toetuse kasutamist;
3) rikkumine mõjutab oluliselt projekti tulemuste saavutamist ja seab projekti lõpetamise otsesesse ohtu.

(3) Lõikes 2 nimetamata rikkumiste korral esitab riiklik kontaktasutus FMK-le ja NVM-ile aruande kahe kuu jooksul pärast iga kvartali lõppu, milles kirjeldatakse kõiki selle kvartali jooksul avastatud uusi oletatavaid või tegelikke rikkumisi ning varem teatatud rikkumiste uurimisel ja heastamisel tehtud edusamme. Kui kvartali jooksul ei ole rikkumisi, millest teatada, teavitab riiklik kontaktasutus sellest FMK-d ja NVM-i.

(4) Mittesüstemaatilisi administratiivseid või tehnilisi vigu, mis on seotud kuni viie euro suuruse summaga, ei käsitata rikkumisena lõike 2 tähenduses.

(5) Programmioperaator tagastab toetuse, kui riiklik kontaktasutus või sertifitseeriv asutus nõuab tuvastatud rikkumise korral toetuse tagasimaksmist kas omal algatusel või tuginedes doonorriigi tehtud toetuse tagasinõudmise otsusele.

(6) Kui programmioperaator peab lõike 5 alusel toetuse tagastama, on tal õigus teha tagasinõudmise otsus tema ülesandeid täitvale asutusele või projekti elluviijale, kelle tõttu programmioperaatorile tagasinõue tehti.

(7) Kui riiklik kontaktasutus peab vajalikuks programmileping ennetähtaegselt lõpetada, otsustab selle Vabariigi Valitsus rahandusministri ettepanekul.

(8) Kui doonorriigid lõpetavad ühepoolselt programmilepingu, tagastab programmioperaator doonorriigile tagasimaksmisele kuuluva toetuse riiklikule kontaktasutusele ja teeb nõutud järeltoimingud.

(9) Kui programmileping on lõpetatud, ei ole programmioperaatoril õigust doonorriigilt edasisi toetuse makseid saada.

§ 13. Finantskorrektsioonid

(1) Välissuhtlemisseaduse § 8 lõigete 5^1–5^9 kohaselt võib riiklik kontaktasutus riikliku tasandi kahepoolsete suhete fondi projekti kohta ja programmioperaator enda rakendatava programmi raames elluviidava projekti kohta teha toetuse osaliseks või täielikuks vähendamiseks ja toetuse tagasinõudmiseks finantskorrektsiooni otsuse.

(2) Finantskorrektsiooni otsuse võib jätta tegemata, kui:

1) programmioperaator või projekti elluviija on avastanud ja esimesel võimalusel kirjalikult või e-toetuse keskkonna kaudu riiklikku kontaktasutust või programmioperaatorit teavitanud, et talle on hüvitatud abikõlbmatu kulu, ning ta on tagastanud toetuse või selle osa kümne tööpäeva jooksul lõikes 1 nimetatud asutuselt kirjaliku või e-toetuse keskkonna kaudu vastava nõusoleku saamisest arvates; kui programmioperaator või projekti elluviija on riigieelarve seaduse § 2 lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud üksus, kellele Riigi Tugiteenuste Keskus osutab raamatupidamise teenust, leiab ta vastavale kulule uue katteallika;

2) tagasinõudmisele kuuluv toetuse summa on 1000 eurot või väiksem, välja arvatud juhul, kui toetuse saamise või kasutamisega seotud tingimused on täidetud näiliselt, toetuse saamiseks on esitatud valeandmeid, toetatava tegevusega seoses on esinenud pettus, korruptsioon või huvide konflikt või ilmneb asjaolu, mille korral toetuse taotlust ei oleks rahuldatud.

(3) Kui kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt ei ole võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine on toonud kaasa rahalise mõju, vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10, 25, 50, 75 või 100 protsenti tegevusele eraldatud toetusest sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele.. Kui ühes hankes tuvastatakse enam kui üks rikkumine, mille mõju ei ole võimalik hinnata või mille hindamine on ebamõistlikult aja- või ressursimahukas, siis sama hanke erinevate rikkumiste korral rakendatakse suurimat finantskorrektsiooni määra.

(4) Kui projekti suhtes tehakse finantskorrektsiooni otsus, ei saa rahalist toetust selle projekti jaoks uuesti kasutada. Tühistatud rahalist toetust võib programmi raames uuesti kasutada muude kui korrektsiooniga hõlmatud projektide tarvis. Rahalisi toetusi, mis on seotud kahepoolsete suhete fondide, tehnilise abi või programmi juhtimise kuludega, võib uuesti kasutada muude kulude tarbeks kui need, mida korrigeeriti.

(5) Tagasinõutud toetuse maksab programmioperaator või projekti elluviija tagasi 60 kalendripäeva jooksul finantskorrektsiooni otsuse kehtima hakkamise päevast alates. Kui programmioperaator või projekti elluviija on riigieelarve seaduse § 2 lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud üksus, kellele Riigi Tugiteenuste Keskus osutab raamatupidamise teenust, leiab ta vastavale kulule uue katteallika. Erandlikel ja põhjendatud juhtudel võib programmioperaator projekti elluviija taotlusel toetuse tagasimaksmise tähtaega pikendada ja tagasimaksmise kuni kaheteistkümneks kuuks ajatada, nõudes vajaduse korral tagatist. Toetuse tagasimaksmise ajatamise korral maksab toetuse saaja intressi vastavalt välissuhtlemisseaduse § 8 lõikele 5^9.

(6) Kui toetust ei ole toetuse tagasimaksmise tähtpäevaks tagasi makstud ega tasaarveldatud, maksab toetuse saaja viivist vastavalt välissuhtlemisseaduse § 8 lõikele 5^8.

(7) Toetuse tagasimaksmisel laekunud maksest loetakse kõigepealt tasutuks tagastamisele kuuluv toetus, seejärel intress ja viimasena viivis.

(8) Ebaseadusliku riigiabi ja väärkasutatud riigiabi tagasinõudmise korral juhindutakse konkurentsiseaduse §-s 42 sätestatust, kui Euroopa Liidu õigusest ei tulene teisiti.

§ 14. Järelevalve toetuse kasutamise üle ja ligipääsu tagamine

(1) Programmioperaator tagab järelevalve toetuse kasutamise üle.

(2) Programmioperaator sätestab projekti elluviijaga sõlmitavas projektilepingus, § 8 lõikes 1 nimetatud õigusaktis või toetuse taotluse rahuldamise otsuses projekti elluviija kohustuse osutada järelevalve, auditi või hindamise tegijale igakülgset abi ning tagada ligipääs toetuse kasutamisega seotud ruumidele, territooriumile ning seadmetele.

(3) Programmioperaator osutab järelevalve, auditi või hindamise tegijale igakülgset abi, sealhulgas tagab talle viivitamata ligipääsu esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks kõigile programmi rakendamisega seotud dokumentidele ja kogu sellisele teabele ning õiguse viibida programmioperaatori toetuse kasutamisega seotud ruumides ja territooriumil.

(4) Riiklik kontaktasutus võib otsustada programmioperaatori ülesannete täitmise peatamise või lõpetamise, kui järelevalve või auditi tulemusel selgub, et juhtimis- ja kontrollsüsteemid ei vasta nõuetele või ülesandeid ei täideta.

§ 15. Aruandlus

(1) Programmioperaator esitab sertifitseerivale asutusele programmi finantsvahearuande allkirjastatult doonorriigi vormil koos maksete prognoosiga hiljemalt 40 kalendripäeva pärast aruandlusperioodi lõppu, kinnitades, et kajastatud kulud on tehtud kooskõlas finantsmehhanismi õiguslikku raamistikku kuuluvate õigusaktide, lepingute ja juhenditega. Riiklik kontaktasutus esitab sertifitseerivale asutusele 60 kalendripäeva pärast aruandlusperioodi lõppu finantsvahearuande allkirjastatud kujul tehnilise abi ja kahepoolsete suhete fondi riiklikul tasandil tehtud kulutuste kohta.

(2) Programmioperaator esitab sisendi programmi tegevuste kohta aastaaruande jaoks vajalike andmetega riiklikule kontaktasutusele hiljemalt 30 kalendripäeva enne selle doonorriigile esitamise tähtpäeva.

(3) Programmioperaator esitab riiklikule kontaktasutusele ja sertifitseerivale asutusele doonorriigi vormil programmi lõpparuande allkirjastatud kujul hiljemalt 1. märtsiks 2032.

(4) Programmioperaator esitab riiklikule kontaktasutusele ja sertifitseerivale asutusele tema nõutud teabe, mis on riiklikule kontaktasutusele vajalik aruandluskohustuste täitmiseks doonorriigi ees. Teave esitatakse riikliku kontaktasutuse määratud tähtajaks.

(5) Programmioperaator esitab doonorriigile tema nõudmisel mõistliku aja jooksul kogu dokumentatsiooni ja teabe, mis on seotud programmi ja projektide rakendamisega.

Kristen Michal
Peaminister

Jürgen Ligi
Rahandusminister

Keit Kasemets
Riigisekretär